

Motion till riksdagen 2016/17:3211

av **Annika Eclund m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

Kristdemokraterna presenterar i denna motion våra budgetsatsningar och övriga förslag på skolområdet. Dessa är speciallärarlyft där lärare erbjuds att komplettera sin grundutbildning med en speciallärarutbildning med 80 procent av lönen. Reformen innebär att den ordinarie undervisningen kan fungera bättre för samtliga elever, när elever som behöver speciellt stöd får det. Speciallärarlyftet är också ett sätt att öka karriärvägar för lärare och därmed öka statusen i yrket, samt ett sätt att förbättra arbetsmiljön i klassrummet. Kristdemokraterna anslår 230 miljoner kronor mer än regeringen per år till 2020 till Speciallärarlyftet.

Kristdemokraterna vill också betona att det ska löna sig att vara en skicklig lärare. Alliansregeringen införde karriärtjänster som innebär att skickliga lärare kan göra karriär och bli förstelärare eller lektorer. Vi vill särskilt rikta en del av karriärtjänsterna till utanförskapsområden. Kristdemokraterna föreslår tillsammans med övriga allianspartier en satsning på 212 miljoner kronor 2017, 352 miljoner kronor 2018, 540 miljoner kronor 2019 och 548 miljoner kronor 2020.

Satsning på nyanländas språkutveckling är ytterligare något som vi lyfter fram i vår budget. För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andra språk ytterligare föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för lärare för att få fler med kompetens inom svenska som andra språk. Reformen innebär att närmare 3 000 lärare får behörighet som lärare i svenska som andra språk och den kostar 200 miljoner kronor årligen 2017–2020.

En god kunskapsutveckling kräver också en bra skolmiljö och elevhälsa. Eleverna som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga. Kristdemokraterna föreslår därför en förstärkning på elevhälsovården jämfört med både dagens nivå och regeringens förslag i budgetproposition för 2017. Kristdemokraterna tillför elevhälsovården totalt 1 520 miljoner kronor 2017–2020, det vill säga 380 miljoner kronor per år.

Forskning visar att elever som rör på sig utvecklar en starkare fysik, presterar bättre i skolan och leder till att fler elever når målen. Trots det har idrottstimmarna i skolan

minskat under de senaste 20 åren. Kristdemokraterna föreslår även att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan utökas med från 500 till 700 timmar. I motsvarande grad minskas det som kallas elevens val.

Yrkesvux är utbildningar på gymnasienivå för en yrkesutbildning. Med Kristdemokraternas satsning på 537 miljoner utöver regeringens pengar 2017 skapas alltså ytterligare ett stort antal platser inom yrkesvux utöver vad regeringen anslår. De följande åren satsar Kristdemokraterna 387 miljoner kronor under 2018 och 447 miljoner kronor under 2019 och 2020.

Kristdemokraterna anser också att barngruppernas storlek inom fritidsverksamheten bör minskas. Barngrupperna har vuxit kraftigt och personaltätheten minskat avsevärt. Skolverket har återkommande uppmanat kommunerna att se över gruppstorlek och personaltätheten. Fritidshemmen ska därför dels stimulera barns utveckling och lärande och dels erbjuda en meningsfull fritid. Vi anser också att det ska vara möjligt för barnen att självständigt kunna läsa läxor på fritidshemmet.

Kristdemokraterna har länge arbetat för att minska barngrupperna i förskolan. Vi föreslår att fördelningen av statsbidraget förändras genom att målet om högst tolv barn i småbarnsgrupperna inkluderas och att de kommuner som uppnått, eller visar att de arbetar mot, detta mål får del av satsningen. I dag finns det ett statsbidrag om 800 miljoner kronor som utgår till kommuner som minskar barngruppernas storlek. Statsbidraget utgår om kommunerna minskar barngrupperna med ett barn men även till de kommuner som inte ökar barngrupperna. Kristdemokraterna avsätter ytterligare 250 miljoner kronor för att minska barngrupperna i förskolan. Med en ökad kvalitet är det rimligt att höja taket i maxtaxan för hushåll med högre inkomster. Vi föreslår därför att maxtaxan höjs med 5 procent.

I motionen redogör vi även för den kristdemokratiska utgångspunkten för skolpolitiken och flera andra angelägna förslag för att stärka svensk skola.

Innehåll

Sammanfattning	1
Förslag till riksdagsbeslut	5
Motivering	8
1 Inledning och idépolitisk utgångspunkt	15
2 Kvalitetssäkra skolans metoder	17
2.1 Vidga Skolinspektionens uppdrag	17
3 En skola där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter	18
3.1 Specialläraryft	18
3.2 Bättre diagnostisering av dyslexi	19
4 Uppvärdera läraryrket	19
4.1 Karriärlärartjänster	19
4.2 Minska den administrativa bördan	20
4.3 Höj behörighetskraven	20
4.4 Snabbare vägar in	21
4.5 Källkritik i lärarutbildningen	21
5 Rektorererna är skolans ledare	22
6 Fokus på läsning och bildning	22
7 Rättvisande betyg	24
8 Skolor med stora utmaningar	25
9 Aktivt och fritt skolval för alla	26
9.1 Lika villkor för alla skolor	27
10 Trygg miljö	28
10.1 Den fysiska miljön	29
11 Stärk elevhälsan	29
12 Förändringar av undervisningen	30
12.1 Idrott i skolan	30
12.2 Ökade möjligheter att läsa programmering	31
12.3 Stadieindelad timplan	31
14 Mer valfrihet och stärkt kvalitet i barnomsorgen	31
14.1 Värna och utveckla barnomsorgspengen	32
14.2 Tak för barngruppernas storlek i förskolan – max tolv barn i småbarnsgrupp	32
14.3 Barngruppssatsning	33
14.4 Säkra rätten till familjedaghem	33
14.5 Öppen förskola	34
14.6 Minska barngruppernas storlek i fritidsverksamhet	35
15 Vuxenutbildningar	35
15.1 Fler platser i yrkesvux	35

15.2 Folkhögskolor	36
16 Validering	36
17 Fler utbildningsplatser i vården	37
18 Högskola och forskning	37
18.1 Studenternas sociala situation	38
18.2 Etisk reflektion	38
19 Kristdemokraternas finansiering	39

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om inrättandet av en instans för utvärdering av skolans undervisningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolforskningsinstitutet ska få i uppdrag att granska skolans offentligfinansierade fortbildning så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mer forskning kring vilka pedagogiska metoder som ger bra resultat och att dessa i större utsträckning ska ligga till grund för de pedagogiska metoder som används i skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett specialläraryft för lärare som vill utbilda sig till speciallärare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta elever med behov av särskilt stöd få en bättre anpassad klassrumsmiljö och undervisning av lärare med rätt utbildning i specialpedagogik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en sammanställning av kunskapsläget för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler karriärlärartjänster och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för det civila samhället att bidra till och delta i skolans verksamhet för att öka tryggheten i skolan men också för att avlasta lärarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdet av fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undervisningstiden med fokus på läsning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre betygskrav samt lämplighetstest vid antagningen till lärarutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta kompletterande pedagogisk utbildning KPU från 90 högskolepoäng till 60 högskolepoäng för att skapa fler vägar in i läraryrket för dem som redan har ämneskunskaper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidga Skolinspektionens uppdrag till att också ge förbättringsorienterad återkoppling som

- stöder skolorna i arbetet med att åtgärda missförhållanden, brister och kvalitetsproblem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen bör öppnas för fler, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap bör införas där en befattning som rektor kan vara ett av målen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att regeringen återkommer med förslag på hur en klassikerlista ska införas i den svenska skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resultaten i de nationella proven i högre grad ska speglas i betygen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förtydliga regelverket kring förberedelseklasser, bl.a. för att undvika att eleverna blir kvar för länge i dessa, och om att öka möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända lärares uppgifter som kan avlasta legitimerade lärare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett krav på att en asylsökande som är över 18 år ska delta i 15 timmars sfi och 9 timmars samhällsorientering i veckan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett aktivt och fritt skolval införs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att transparensen och förståelsen för skolpengens beräkning ska stärkas genom en tydlig modell där beräkningsunderlaget från kommunen är transparent och lika för alla skolor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska tillämpa reglerna för skolskjuts lika, oavsett huvudman, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur skolor med stora brister i verksamheten, och som därigenom inte kan erbjuda eleverna den skolgång de har rätt till, ska stängas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje kommun ska genomföra en inventering av den fysiska skolmiljön, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att eleven

respektive föräldrarna har ett ansvar för att medverka till en god skolmiljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att den som avsiktligt saboterar skolans fysiska miljö ska delta i att återställa det som skadats, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka elevhälsovården och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en elevhälsogaranti bör införas så att man får kontakt med elevhälsan inom ett dygn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet idrottstimmar ska utökas till 700 timmar i grundskolan och att antalet timmar i elevens val bör minskas med motsvarande timmar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa programmering i grundskolan på samma villkor som för sy- och träslöjd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa en stadiindelad timplan och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förskolans barngrupper och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldrars möjlighet att jämföra förskolor och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka inspektionen av förskolan och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorgspeng och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kartläggning av familjedaghem i syfte att öka tillgången på familjedaghem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler öppna förskolor och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka utbildningsplatserna inom komvux samt lärlings- och yrkesvuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra valideringen och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsplatser för läkare, sjuksköterskor och barnmorskor och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en obligatorisk AT-tjänstgöring på försök för alla nyutbildade sjuksköterskor med efterföljande utvärdering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om audionomprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de sociala trygghetssystemen bättre behöver anpassas till studenter och tillkännager detta för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etisk reflektion ska vara en självklarhet inom högre utbildning och forskning och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrdokumenterna för lärarutbildningen bör uppdateras gällande kritisk granskning och källkritik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Tabell 1. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (tusental kronor).

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Statens skolverk	1 055 963	+181 848
1:2 Statens skolinspektion	409 644	-1 778
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	712 572	-3 264
1:4 Sameskolstyrelsen	41 249	-128
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	2 868 670	-261 403
1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	263 077	-2 533
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	4 630 000	-250 000
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	177 325	-1 011
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	90 692	-535
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	295 226	-85 000
1:11 Bidrag till vissa studier	17 525	
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	107 448	-500
1:13 Statligt stöd till vuxenutbildning	1 453 775	+370 000
1:14 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	2 171 588	-6 424
1:15 Upprustning av skollokaler och utemiljöer	480 000	-480 000
1:16 Fler anställda i lågstadiet	2 300 000	
1:17 Skolforskningsinstitutet	23 146	-142
1:18 Praktisknära skolforskning	18 211	
1:19 Bidrag till lärarlöner	4 442 000	+212 000
1:20 Särskilda insatser inom skolområdet	156 420	-858
2:1 Universitetskanslersämbetet	137 398	-459
2:2 Universitets- och högskolerådet	146 782	-463
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 684 040	-7 520
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 066 943	-9 294
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 982 302	-8 777
2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 119 873	-9 532
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 039 526	-9 045
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 504 493	-6 764
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 669 947	-7 454

2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 580 369	-7 106
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 336 777	-5 941
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 082 429	-4 868
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 484 334	-6 553
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	854 065	-3 768
2:15	Karolinska Institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	696 179	-3 075
2:16	Karolinska Institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 506 141	-6 771
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 082 273	-4 784
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 499 593	-6 743
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	643 531	-2 899
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	369 250	-1 660
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	634 496	-2 804
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	227 090	-1 021
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 029 306	-4 621
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	323 317	-1 454
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	766 819	-3 415
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	254 064	-1 142
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	525 658	-2 368
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	234 620	-1 055
2:29	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	237 135	-1 106
2:30	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	92 543	-416
2:31	Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	894 005	-3 956
2:32	Malmö högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	139 059	-626
2:33	Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	583 055	-2 601
2:34	Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	105 206	-473
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	197 275	-889
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	49 490	-223
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	97 639	-433

2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	31 987	-144
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	476 847	-2 097
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	67 386	-303
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	408 483	-1 836
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	62 277	-280
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	433 294	-1 941
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	92 372	-415
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	374 906	-1 686
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	63 458	-285
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	373 379	-1 657
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	53 466	-240
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	296 793	-1 361
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	47 423	-213
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	343 773	-1 522
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	48 249	-217
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	158 283	-710
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	9 513	-43
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	62 611	-282
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	6 102	-28
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	127 784	-572
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	9 609	-43
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	395 592	-1 763
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	57 840	-260
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	24 553	-152
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	10 580	-48
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 193 384	-13 803
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	579 243	-60 606
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	414 532	-253 173
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 521 132	-11 239
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	5 844 916	-4 000

3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	280 061	
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	160 919	-1 302
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	373 044	-279
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	28 518	-108
3:6	Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	551 309	
83:7	Institutet för rymdfysik	54 427	-224
3:8	Kungl. biblioteket	362 343	-1 602
3:9	Polarforskningssekretariatet	46 478	-167
3:10	Sunet	48 755	
3:11	Centrala etikprövningsnämnden	7 257	
3:12	Regionala etikprövningsnämnder	40 912	-68
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	105 712	
4:1	Internationella program	81 589	
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	30 886	
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	10 214	
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	17 519	
	<i>Nya anslag</i>		
1:21	Elevhälsogaranti		+380 000
	Barnomsorgspeng		+1 100 000
	Summa	72 381 263	+643 526
	<i>Specificering av anslagsförändringar</i>		
1:10	Förstärkt läslyft (nej till omföring)		+15 000
1:10	Nej till kompetens sfi-lärare		-100 000
			-85 000
1:1	Statens skolverk		-65 000
	Mindre barngrupper		+250 000
	PLO		-3 152
			+181 848
1:5	Nej till skolbibliotekssatsning		-15 000
1:5	Nej till förstärkt läslyft		-15 000
1:5	Nej till samverkan för bästa skola		-600 000
1:5	Nej till yrkescollege		-5 000
1:5	Nej till skolutvecklingsprogram		-140 000
1:5	Specialpedagogiskt stöd (VÄB 500 mkr, BP 70 mkr)		+230 000
1:5	Lärare i svenska som andraspråk (ok till satsning i VÄB)		+200 000
1:5	Nej till sänkt lärlingsersättning		+88 000
			-261 403
1:13	Nej till 10 000 utbildningsplatser i omsorg		-50 000
1:13	Yrkesvuxsatsning		+537 000
1:13	Trainee		-117 000
			+370 000
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor		-57 975
	PLO		-2 631
	Summa		-60 606
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor		-250 000
	PLO	-3	-7
	Summa	-253	-257

Tabell 2. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 till 2020 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (miljoner kronor).

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

1:1	Statens skolverk	+182	+202	+229	+236
1:2	Statens skolinspektion	-2	-4	-7	-10
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	-3	-8	-13	-17
1:4	Sameskolstyrelsen	-0	-0	-1	-1
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	-261	-297	-291	-312
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	-3	-6	-10	-14
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	-250	-250	-250	-250
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	-1	-2	-2	-2
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	-1	-1	-1	-2
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	-85	-70	-95	-100
1:12	Myndigheten för yrkeshögskolan	-1	-1	-2	-3
1:13	Statligt stöd till vuxenutbildning	+370	+29	+47	+143
1:14	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	-6	-13	-21	-32
1:15	Upprustning av skollokaler och utemiljöer	-480	-680		
1:17	Skolforskningsinstitutet	-0	-0	-1	-1
1:19	Bidrag till lärarlöner	+212	+352	+540	+548
1:20	Särskilda insatser inom skolområdet	-1	-2	-2	-2
2:1	Universitetskanslersämbetet	-0	-1	-2	-3
2:2	Universitets- och högskolerådet	-0	-1	-2	-3
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-8	-17	-27	-39
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-9	-21	-34	-48
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-9	-19	-32	-45
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-10	-21	-35	-49
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-9	-20	-33	-47
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-15	-25	-35
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-7	-16	-27	-39
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-16	-26	-37
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-6	-13	-22	-31
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-5	-11	-18	-25
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-7	-14	-24	-34
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-4	-8	-14	-20
2:15	Karolinska Institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-7	-11	-16
2:16	Karolinska Institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-15	-25	-35

2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-5	-11	-17	-25
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-15	-24	-35
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-6	-10	-15
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-2	-4	-6	-9
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-6	-10	-15
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-2	-4	-5
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-5	-10	-17	-24
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-5	-8
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-8	-12	-18
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-4	-6
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-5	-9	-12
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-2	-4	-5
2:29	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-2	-4	-6
2:30	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2	-2
2:31	Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-9	-14	-20
2:32	Malmö högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-1	-2	-3
2:33	Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-6	-9	-13
2:34	Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2	-2
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-2	-3	-5
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-1	-1
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-0	-1	-2	-2
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-1	-1
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-5	-8	-11
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1	-2
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-7	-10
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1	-1
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-7	-10
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på	-0	-1	-2	-2

	forskarnivå				
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-6	-9
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1	-1
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-6	-9
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1	-1
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-3	-5	-7
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-1	-1
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-3	-6	-8
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-1	-1
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-2	-3	-4
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0	-0
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-0	-1	-1	-1
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0	-0
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-1	-2	-3
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0	-0
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-6	-9
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1	-1
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-0	-0	-0	-1
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0	-0
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	-14	-31	-50	-72
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	-61	-112	-291	-415
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	-253	-257	-261	-16
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	-11	-25	-41	-58
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	-4	-28		
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	-1	-2	-3	-4
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	-0	-1	-1	-1
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	-0	-0	-0	-1
3:7	Institutet för rymdfysik	-0	-1	-1	-1
3:8	Kungl. biblioteket	-2	-3	-6	-8
3:9	Polarforskningssekretariatet	-0	-0	-1	-1
3:12	Regionala etikprövningsnämnder	-0	-0	-0	-1
	<i>Nya anslag</i>				
1:21	Elevhälsogaranti	+380	+380	+380	+380
	Barnomsorgspong	+1 100	+1 100	+1 100	+1 100
	Summa	+644	-86	+364	+252

<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>					
1:10	Förstärkt läslyft (nej till omföring)	+15	+30	+5	
1:10	Nej till kompetens sfi-lärare	-100	-100	-100	-100
		-85	-70	-95	-100
1:1	Statens skolverk	-65	-42	-11	
	Mindre barngrupper	+250	+250	+250	+250
	PLO	-3	-6	-10	-14
		+182	+202	+229	+236
1:5	Nej till skolbibliotekssatsning	-15	-30	-30	-30
1:5	Nej till förstärkt läslyft	-15	-25		
1:5	Nej till samverkan för bästa skola	-600	-600	-600	-600
1:5	Nej till yrkescollege	-5	-5	-5	
1:5	Nej till skolutvecklingsprogram	-140	-140	-140	-140
1:5	Specialpedagogiskt stöd (VÄB 500 mkr, BP 70 mkr)	+230	+230	+230	+230
1:5	Lärare i svenska som andraspråk (ok till satsning i VÄB)	+200	+200	+200	+200
1:5	Nej till sänkt lärlingsersättning	+88	+95	+100	+100
		-261	-297	-291	-312
1:13	Nej till 10 000 utbildningsplatser i omsorg	-50	-200	-200	-50
1:13	Yrkesvuxsatsning	+537	+387	+447	+447
1:13	Trainee	-117	-158	-200	-254
		+370	+29	+47	+143
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	-58	-106	-282	-402
	PLO	-3	-6	-10	-14
	Summa	-61	-112	-291	-415
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	-250	-250	-250	
	PLO	-3	-7	-11	-16
	Summa	-253	-257	-261	-16

1 Inledning och idépolitisk utgångspunkt

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan har också ett bildningsuppdrag. Skolan ska bygga på, och förmedla vidare, de värden och dygder som är centrala för ett gott liv och ett gott samhälle. Skolan ska inte bara utbilda personer som ska kunna få ett jobb, utan också medborgare som kan vara med och ta ansvar för samhällets gemensamma angelägenheter och förvalta centrala värden och kulturarv. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barn och unga och för Sverige som land.

Även om många nödvändiga och lyckade reformer genomförts, visar flera nationella och internationella undersökningar att den svenska skolan alltjämt står inför stora utmaningar. Elevernas skolresultat sjunker på en rad centrala områden. Vi behöver därför återupprätta en utbildningstradition som bygger på tillit och förtroende mellan elever, lärare och föräldrar där skolan förmedlar kunskap och stimulerar elevernas intellektuella utveckling.

Det är angeläget att de förändringar som föreslås för skolan är långsiktiga. Det är nödvändigt att eftersträva stabilitet, kontinuitet och arbetsro för skolan. En skola i toppklass är en förutsättning för att Sverige ska stå sig väl även i framtiden och för att varje barn ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sin potential. Få uppgifter är viktigare än att återupprätta den svenska skolans kunskapsfokus.

Målet för förskolan och för familjedaghemmen samt övrig pedagogisk omsorg bör vara att möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling.

Föräldrar bör kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn. Barnomsorgen ska hålla hög kvalitet och storleken på barngrupperna måste minska. Att man nu återinför de allmänna riktlinjerna för barngruppernas storlek samt utfärdar statsbidrag till de huvudmän som minskar barngruppernas storlek ser vi positivt på.

Kristdemokraterna anser att fristående skolor är en självklar och viktig del av det svenska skolväsendet. De fristående skolorna medverkar till att stärka den pedagogiska förnyelsen och utvecklingen inom svenskt skolväsen. Fristående skolor ökar möjligheten för varje elev att hitta en skola som passar just honom eller henne.

Kristdemokraterna tar tydligt ställning för kvalitet och excellens i högskola och forskning. Universiteten ska ha ett brett utbildningsutbud och bedriva statsfinansierad forskning där man är nationellt och internationellt ledande. Högskolorna ska ha ett smalare och vassare utbud av grundutbildning och ha en bra forskningsanknytning i samarbete med universiteten. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt studiesocial trygghet.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att människan naturligt söker kunskap. Målet för skolan är att förverkliga varje enskild elevs fulla potential. Skolan har också ett förvaltande uppdrag – att föra vidare tidigare generationers landvinningar och erfarenheter – och ska uppmuntra till kunskapssökande i samtiden. Skolan ska, i enlighet med den etik som förvaltats av kristen tradition, fostra eleverna till ansvarskännande medborgare.

En gemensam etisk grund är nödvändig för att skapa en lugn, trygg, stimulerande och positiv miljö i skolan. Allt för ofta reduceras arbetet med värdegrunden till ett antal konkreta åtgärder eller aktiviteter i skolan, till antimobbningsarbete eller klassens ordningsregler. Men värdegrunden är också en grundförutsättning för kunskapsinhämtningen och kunskapsförmedlingen. Den definierar också skolans fostrande uppdrag.

Kristdemokraterna vann framgång under tidigt 1990-tal när värdegrunden tydliggjordes i skolans styrdokument. Skollagen slår idag fast att eleverna ska inhämta och utveckla både kunskaper och värden. Läroplanen tydliggör att utbildningen ska förmedla värden i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Den talar också om individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Skolans värdegrund är grunden på vilken hela undervisningen vilar. Den ska vara integrerad i hela skolans verksamhet.

Skolans värdegrund handlar också om skolans uppdrag att förmedla kunskap om och förståelse för demokrati och mänskliga rättigheter. Fokus ligger på att förankra grundläggande demokratiska värderingar om alla människors lika värde, solidaritet med svaga och utsatta, jämställdhet mellan kvinnor och män samt att tillgodose och utveckla elevernas rätt till inflytande och delaktighet. Något förenklat kan detta sägas vara en beskrivning av skolans uppdrag i demokratisk fostran.

2 Kvalitetssäkra skolans metoder

Ett problem på skolans område är att nya pedagogiska metoder och trender snabbt implementeras i verksamheten, metoder som inte alltid har stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet. Inom sjukvården finns Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) vars utvärderingar ligger till grund för Socialstyrelsens normerings- och riktlinjearbete. Dessa är i sin tur styrande för vilka behandlingsmetoder som får användas inom sjukvården. Motsvarande krav på utvärdering av pedagogiska metoder bör utvecklas på skolområdet.

Pedagogiska trender kommer och går, ofta baserade på ideologi snarare än vetenskap, och tyvärr börjar många av dem tillämpas inom skolan innan det finns evidens för att de fungerar. Flera av de pedagogiska rekommendationer som gått ut till svenska lärare har i forskning bedömts ha obefintlig eller direkt skadlig effekt, exempelvis åldersblandade klasser, att elever själva ska bestämma sin inläring och individualiserad undervisning. Den pedagogiska forskningen i Sverige fokuserar i mycket liten utsträckning på utvärdering av undervisningsmetoder. De undervisningsmetoder som används i skolan måste ha bättre stöd i forskning och utvärdering innan de introduceras. Vi anser därför att det bör inrättas en funktion liknande den som finns inom hälso- och sjukvården (SBU) som dels får uppdraget att utvärdera undervisningsmetoder, dels att stimulera akademisk forskning inom området.

Lärares fortbildning har stor betydelse för att vidareutveckla pedagogik och undervisning. I allt för många skolor erbjuds fortbildning, finansierat med offentliga medel, utan att det finns vetenskapligt stöd för fortbildningen. I värsta fall kan det påverka undervisningens kvalitet när kortsiktiga populära trender plockas in i skolans undervisning. Skolforskningsinstitutet ska få i uppdrag att granska skolans offentligfinansierade fortbildning så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2.1 Vidga Skolinspektionens uppdrag

Skolinspektionen granskar skolor och bedömer ansökningar om att driva fristående skola. De har tillsynsansvar för skola, vuxenutbildning, fritidshem, förskola och annan pedagogisk verksamhet. Tyngdpunkten i verksamheten ligger på tillsyn, kvalitetsgranskning och tillståndsprovning. Som en följd av deras uppdrag hamnar fokus i verksamheten på att hitta avvikelser och fel. Vi anser att kvalitetsutvecklingen inom den svenska skolan skulle gynnas av att Skolinspektionen ges ett explicit uppdrag att också ge förbättringsorienterad återkoppling till de skolor som granskats. Det kan handla om att inte bara söka avvikelser och brister utan att också lyfta fram goda exempel så att skolor kan lära av varandra och att i dialog ge vägledning för hur kvalitetsbrister ska kunna åtgärdas.

3 En skola där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter

3.1 Speciallärarlyft

De nationella proven i årskurs 3 testar kunskaperna i ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk. Resultaten är viktiga redskap för att identifiera svagheter i ett tidigt skede i elevernas skolgång. Men det är viktigt att det inte stannar vid en analys av resultaten utan att man också stärker undervisningen för att stödja eleverna inom de områden där man identifierat brister.

Specialpedagogik handlar om undervisning av barn och elever i behov av särskilt stöd, särbegåvade barn eller barn med funktionsnedsättning. Specialpedagogiska åtgärder sätts in när den vanliga undervisningen inte bedöms räcka till. Det kan innebära allt från att barn och elever får ett särskilt stöd i, eller i nära anslutning till, den ordinarie verksamheten till att de hänvisas till särskilda undervisningsgrupper, särskola eller specialskola. Det kan också innebära att lärarens undervisning och situationen i klassrummet förändras eller anpassas.

Alla barn och unga är olika. De elever som har behov av särskilt stöd har det bättre i en miljö med en personal som är specialiserad på att ge anpassad pedagogik. Därför anser vi att det är bättre att elever som behöver särskilt stöd får anpassad undervisning efter deras behov både vad gäller gruppstorlek och lärares kompetens istället för att till varje pris integreras i den ordinarie skolan. Vi vill därför låta elever med behov av särskilt stöd få en bättre anpassad klassrumsmiljö och undervisning av lärare med rätt utbildning i specialpedagogik.

Skollagen är tydlig med att alla elever ska få stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt. För att nå detta mål krävs att de elever som har de största behoven får hjälp och stöd av de lärare som har den bästa kompetensen. Så är det inte alltid idag. Under lång tid har det varit brist på specialpedagoger och speciallärare, många som jobbar som speciallärare har inte examen. Skolans nya läroplan som började gälla 2011 lägger tydligare fokus på att eleverna ska uppnå kunskapsmålen, vilket kan öka behovet av stöd till de elever som har svårt att klara målen. Samtidigt kommer införandet av lärarlegitimation att öka kraven på att speciallärare har rätt utbildning. På grund av förestående pensionsavgångar och den stora andelen obehöriga bland dem som arbetar med specialpedagogiskt stöd visar Statistiska centralbyråns (SCB) prognos för yrket specialpedagog/speciallärare en ökad brist de kommande åren. Tillgången på utbildade specialpedagoger och speciallärare minskar fram till 2030 då den beräknas bli cirka 10 000–11 000 och efterfrågan närmare 20 000.

Högskoleverket har genomfört en undersökning där ett stort antal kommuner anger att man står inför stora problem att rekrytera behöriga speciallärare och specialpedagoger till sin särskoleverksamhet, och detta gäller alla nivåer och åldersgrupper. Kommunerna som svarat på Högskoleverkets enkät uppger att mellan 10 och 20 procent av eleverna behöver sådant stöd, och det tyder på ett stort behov av utbildade speciallärare och andra lärare med specialpedagogisk kompetens. Flera tror att det kommer att behövas dubbelt så många speciallärare som specialpedagoger. Kommunerna är rörande eniga om att det krävs en nationell satsning inom det specialpedagogiska området för att kunna täcka framtida behov.

Samtidigt som behovet av utbildade speciallärare är stort tar det alltför många år innan de första speciallärarna med specialpedagogisk kompetens utexamineras. Vi anser

därför att en särskild satsning i form av ett speciallärarlyft bör genomföras för att öka intresset för speciallärarutbildningen. Med Speciallärarlyftet kommer antalet lärare med speciallärarkompetens att öka med 6 000. Speciallärarlyftet utformas på samma sätt som Lärarlyftet 1. Kristdemokraterna anslår 230 miljoner kronor per år utöver regeringens budget för denna kompetensutveckling under 2017–2020.

3.2 Bättre diagnostisering av dyslexi

Idag råder också oklarhet kring hur man bäst utreder läs- och skrivsvårigheter. Olika yrkesgrupper – logoped, psykologer och specialpedagoger – använder olika modeller vars resultat inte alltid sammanfaller. En felaktig bedömning kan få allvarliga konsekvenser för den enskilda eleven. Därför måste en sammanställning av kunskapsläget göras för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi.

I många skolor upptäcks inte de elever som behöver extra stöd i tid. Men i exempelvis Linköpings kommun genomförs återkommande språktester, som börjar redan i förskoleklassen, vilket gör att i stort sett alla barn med läs- och skrivsvårigheter upptäcks. Det finns även flera andra skolor där man i förskoleklassen strukturerat arbetar med varje barn för att tidigt kunna upptäcka om någon är i behov av särskilt stöd. Eftersom de flesta barn idag går i förskoleklass är det bra om dessa goda exempel på arbetssätt sprids till alla skolor. Det bör också utvecklas metoder för tidigt upptäckt av läs- och skrivsvårigheter.

4 Uppvärdera läraryrket

En verkligt bra skola kräver att en stor andel av de mest lämpade i varje generation väljer läraryrket. Så är det inte i Sverige idag. Söktrycket till lärarutbildningarna är lågt och idag antas i princip nästan alla behöriga sökande på utbildningen. Det är också alltför många som lämnar yrket på grund av den pressade arbetssituationen.

Duktiga lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Sedan mitten av 1990-talet har läraryrkets gradvis sjunkande status, arbetsvillkor och löner allt kraftigare slagit igenom i form av stora problem att attrahera nya kompetenta lärare. En av huvudnycklarna för att höja attraktionskraften i yrket är att lärare faktiskt får vara lärare, att undervisningsmiljön stödjer uppdraget och att det finns tillgång till stöd som speciallärare och elevvård. Därför har ett speciallärarlyft även betydelse för läraryrkets attraktionskraft. Det är också ytterligare en karriärmöjlighet för lärare som vill bygga på sin kompetens. Vi ser positivt på regeringens satsning på tre miljarder kronor årligen till lärarlöner och möter den satsningen i vår budget.

4.1 Karriärlärartjänster

Löneläget spelar också roll för läraryrkets status. Därför är det positivt att den ordinarie lönerevisionen senaste åren resulterat i högre löneökningar för lärare än för många andra grupper. Möjligheterna att göra karriär inom sin yrkesgrupp har också betydelse för hur väl skolan lyckas behålla kompetens. Det är viktigt att öka lönespridningen så att en duktig lärare har goda utvecklingsmöjligheter och kan premieras lönemässigt. Vi vill

att det ska löna sig att vara en skicklig lärare och vill ge lärarna goda möjligheter till utveckling.

Alliansregeringen införde karriärtjänster som innebär att skickliga lärare kan göra karriär och bli förstelärare eller lektorer. Dessa får statligt finansierade lönelöft på cirka 5 000 kronor respektive 10 000 kronor i månaden utan att lämna undervisningen och eleverna. Det är därför beklagligt att regeringen stoppat den utbyggnad av karriärlärartjänstsystemet som Alliansen drivit på för. Vi menar att karriärlärartjänsterna behöver bli fler, inte färre, samt att det behövs fler förstelärare i utanförskapsområden. Kristdemokraterna vill förstärka reformen vilket innebär ett tillskott med 212 miljoner kronor 2017, 352 miljoner kronor 2017, 540 miljoner kronor 2018 och 548 miljoner kronor 2019. Genom att fler skickliga lärare söker sig till skolorna med störst utmaningar leder det till en ökad kvalitet på undervisningen i dessa skolor.

4.2 Minska den administrativa bördan

Mycket tyder på att senare decenniers resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den faktiska lärarledda undervisningen har minskat. Tiden för ämnesundervisning trängs undan av fler och fler uppgifter som läggs på lärare. Skolans utökade roll som fostrare, lärare som experter inom ett otal frågor och en ökad administrativ börda gör att allt mer ska rymmas inom den garanterade undervisningstiden. Problemet är att inga andra arbetsuppgifter har tagits bort.

För att öka den lärarledda ämnesundervisningen krävs det därför att de olika uppgifter och ansvar som lärare har ses över och vid behov rensas bort. Det behövs också fler vuxna i skolan som kan ge avlastning i klassrummen och vara i korridorerna och på skolgården under rasterna. Det civila samhället ska kunna bidra i ökad utsträckning till en tryggare skola. Vi vill därför underlätta för det civila samhället att bidra och delta i skolans verksamhet för att både öka tryggheten i skolan men också för att avlasta lärarna. Fler vuxna i skolan ger ökad trygghet på raster och i klassrum. Det kan även vara till hjälp med exempelvis läxläsning.

I dag finns det äldre vuxna som arbetar på heltid i olika skolor i Sverige. Vi anser att det finns stora vinster med att skolor har en klassmorfar. Det finns givetvis andra koncept som skolor redan i dag arbetar med såsom exempelvis elevstödjare, kamratstödjare eller rastvakter. Det väsentliga är att skolan hittar en fungerande modell som avlastar lärarna så att de kan fokusera på att vara lärare samtidigt som man upprätthåller en trygg miljö i skolan för samtliga elever.

Både speciallärare och fritidspedagoger har viktiga specifika roller att fylla samtidigt som deras kunskap och arbete ger avlastning och stöd till andra lärare.

4.3 Höj behörighetskraven

Frånvaron av konkurrens om platserna på lärarutbildningen leder till att även de som inte är lämpade för läraryrket kommer in på utbildningen. Läraryrkets status riskerar därmed att sjunka ytterligare, vilket leder till än färre sökande och att kvaliteten i undervisningen blir undermålig. Därmed skapas en ond cirkel som är svår att bryta. För att åstadkomma en förändring krävs det en ökad konkurrens om platserna så att endast ett urval av de sökande antas. Förutom grundläggande behörighet krävs det i dag minst betyget E i vissa ämnen för att vara behörig till lärarutbildningen. Vi menar att det inte

räcker. För att kunna antas till lärarutbildningen ska det krävas minst betyget B i vissa ämnen. Exempelvis ska en grundskolelärare ha ett högre betyg i svenska och engelska och en ämneslärare högre betyg i undervisningsämnena.

För att ytterligare stärka urvalsprocessen så att det är rätt personer som blir lärare anser Kristdemokraterna att lämplighetsprov eller antagningsprov ska införas vid antagning till lärarutbildningen. Alliansregeringen tillsatte en utredning angående lämplighetsprov som pekade på att utmaningen ligger i att hitta prov som är objektiva och rättssäkra. För tillfället genomförs lämplighetsprov på försök vid två högskolor i Sverige (Linnéuniversitetet och Jönköpings universitet). Efter att utvärdering genomförts av dessa försök, som är ganska olika i sin utformning, bör lämplighetsprov utarbetas som gäller vid samtliga lärarhögskolor.

4.4 Snabbare vägar in

Kristdemokraterna vill också skapa fler snabbare vägar in i läraryrket för lämpliga personer som har examen i ett relevant ämne eller yrkeskunskap. Idag är det möjligt att nå en lärarexamen genom en kompletterande pedagogisk utbildning, KPU, på 90 högskolepoäng. Vi menar att det är nödvändigt att förkorta den kompletterande pedagogiska utbildningen till enbart 60 högskolepoäng, motsvarande ett års heltidsstudier, för att personer med tidigare erhållna ämneskunskaper snabbare ska kunna få en lärarexamen. Vi anser att fler bör kunna komma i fråga för en sådan kompletterande utbildning.

4.5 Källkritik i lärarutbildningen

Genom den digitala utvecklingen och sociala medier omges vi av informationsspridning dygnet runt. Att lära sig att tolka och förstå information har blivit allt viktigare. När dagstidningar dominerade information och debatt fanns det personer på redaktionerna med ansvar att kontrollera fakta. I den online-värld vi nu lever riskerar alla uppgifter uppfattas som lika mycket värda. Människor väljer de åsikter som passar bäst i den egna kontexten. Konspirationsteorier kan få fäste på grund av bristande källkritik och kritisk granskning.

Framtidskommissionen konstaterade att medie- och informationskunnighet och förmågan att navigera i medielandskapet är avgörande för medborgarnas möjligheter att tillvarata sina rättigheter och utöva sina skyldigheter i ett demokratiskt samhälle.

Den sittande Medieutredningen menar att källkritik har kommit att bli en avgörande kunskap i samhället: att kunna identifiera partiskhet och rena lögnar.

Skolverket har deklarerat att det är nödvändigt att kunna granska och källkritiskt bedöma information för att på ett säkert sätt kunna använda internet för kunskapsinhämtning och för att kunna tillgodogöra sig kunskap som är nödvändig för att delta i demokratin. Men i en undersökning från Skolverket uppges att en dryg tredjedel av eleverna på högstadiet inte får någon undervisning alls i källkritik. Enligt Statens medieråd är lärarutbildningen kring nätkunskap och källkritik mycket ojämn.

Med hänvisning till ovanstående behöver elever i svensk skola garanteras en gedigen och likvärdig utbildning i källkritik och kritisk granskning. Lärarutbildningens styrdokument behöver därför uppdateras så att källkritik och kritisk granskning får en allt större betydelse.

5 Rektorererna är skolans ledare

Ett gott ledarskap är en central framgångsfaktor för en skola. Tyvärr brister det ofta i ledarskapet. Skolinspektionen har konstaterat att det är vanligt att rektor inte är en aktiv pedagogisk ledare och att rektor ofta är otydlig i kommunikationen med lärarna. Lärarna saknar alltför ofta stöd och återkoppling i sitt pedagogiska arbete. Det är därför av stor betydelse att medvetet arbeta för att stärka det pedagogiska ledarskapet på landets skolor.

Rektorsutbildningen fungerar idag bra. Den bör därför öppnas även för den som vill bli rektor, inte som idag enbart för dem som har en rektorstjänst. För dem som ännu inte fått en rektorstjänst kan detta ske i form av en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap. Utbildningen ska därmed motsvara både den nuvarande statliga befattningsutbildningen och rektorslyftet. En befattning som rektor kan vara ett naturligt mål för den som går utbildningen.

Även den som inte tänkt sig att bli rektor, men exempelvis förstelärare, kan avsluta sin lärarutbildning med utbildningen i pedagogiskt ledarskap. Att vara lärare bör inte vara ett krav för att gå utbildningen i pedagogiskt ledarskap eller för att bli anställd som rektor. Det kan vara positivt om chefer från annan verksamhet söker sig till en rektorstjänst efter att först ha gått kursen i pedagogiskt ledarskap. Ledare med erfarenhet av olika verksamheter utanför skolans värld kan bidra till att utveckla skolan i positiv riktning. Den som tillträtt en tjänst som rektor har ett fortsatt behov av handledning för att utveckla sitt pedagogiska ledarskap. Därför bör alla rektorer återkommande erbjudas fortbildning samt handledning.

Rektors ledarskap är av mycket stor betydelse för såväl skolans verksamhet som den pedagogiska utvecklingen. Vi anser att behörigheten till rektorsutbildningen bör ses över.

För att antas till rektorsutbildningen och pedagogiskt ledarskap ska man minst ha en filosofie kandidat-examen och två års arbetslivserfarenhet. Vi vill även se över vilka formella akademiska krav som är rimligt att ställa på rektorer, skolledare och skolchefer.

6 Fokus på läsning och bildning

En skola i toppklass är en förutsättning för att Sverige ska stå sig väl även i framtiden och för att varje barn ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sin egen potential. Få uppgifter är viktigare än att återupprätta den svenska skolan.

Klassisk bildning – i betydelsen av ett lärande som syftar till förädling av hela människan – är alltid viktig, inte minst i ett samhälle där många kulturella, etniska och religiösa grupper lever sida vid sida. Att förstå vilken folkgrupp och inom vilken religion man bär turban, kippa eller slöja – liksom att förstå dessa olika klädtraditioners betydelse – är värdefull kunskap i dagens samhälle. Klassisk bildning underlättar kommunikation och förståelse mellan människor i olika etniska, kulturella och religiösa grupper.

För att uppvärdera bildningen som ideal behöver skolan respektera lärdoms- och bildningstraditionen. Inte heller kan man angripa traditionen och strimla sönder den i normkritik innan man har vunnit förståelse för den. Det är inte fel med kritisk analys, tvärtom. Men eleverna – och lärarna – måste förstå vad det är de kritiserar innan de

kritiserar. Ett uppvärderat bildningsideal förutsätter att lärare får vara lärare. Synen på kunskap som ”samlad information” – där läraren reduceras till en pedagog som enbart ska lära eleven att navigera i informationshavet – är inte förenlig med ett klassiskt bildningsideal. Läraren ska lära ut fakta och kunskap, värdera den, strukturera den hierarkiskt och faktiskt hjälpa eleven till en ökad förståelse om varför viss kunskap är viktigare än annan, på vilka grunder man kan värdera och selektera. Eller som Skolverket konstaterar i en rapport om bildning: ”Den klassiska bildningstanken har inget gemensamt med föreställningen om fri fostran i form av ohämmad utveckling av förmågor som naturen nedlagt i barnet. Föreställningen att förmågorna skulle finnas nedlagda redan från början går stick i stäv med övertygelsen att människan är en varelse som bildar sig.”

God läsförståelse är nyckeln till framgång i de flesta av skolans ämnen och grunden för ett livslångt lärande och ett aktivt liv som samhällsmedborgare. Därför är det oroande att de senaste internationella kunskapsmätningarna visar att den nedåtgående trenden vad gäller svenska elevers läsförståelse fortsätter. Mycket tyder på att senare decenniernas resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den lärarledda undervisningen har minskat. Sedan 1990-talets början har skolans arbetssätt förändrats i riktning mot mer individualisering genom ökat eget arbete. Forskning pekar på det negativa sambandet mellan denna typ av individualisering och elevernas resultat.

Det totala antalet undervisningstimmar i den svenska grundskolan har minskat över tid, vilket drabbat undervisningstiden i bland annat svenska. Antalet undervisningstimmar i den svenska obligatoriska skolan är också lägre än genomsnittet i de europeiska länderna. Svenska elever har i en internationell jämförelse betydligt färre undervisningstimmar jämfört med andra EU-länder. Vi behöver vända denna utveckling. Därför vill vi ge elever mer lärarledd tid och särskilt prioritera svenska och läsning. Vi vill se över vad lärarna faktiskt lägger sin arbetstid på. Utvecklingen under ett flertal år har varit att den faktiska tiden för ämnesundervisning trängs undan av fler och fler uppgifter som läggs på lärarna. Alliansregeringen inledde en satsning på fler lärare i grundskolan och mindre klasser i lågstadiet som gör att utrymmet för en bättre inlärning ökar framför allt i de lägre årskurserna. Fortfarande bedömer vi att det kommer att behövas mer insatser för att värna en god utveckling av läsförståelsen. Undervisningstiden med fokus på läsning kan behöva utökas.

Många lärare har bristfälliga kunskaper i läs- och skrivinlärning. De olika lärarutbildningarna under senare decennier har gett olika bra kunskapsbas vad gäller läs- och skrivinlärning. I den tidigare lågstadielärarutbildningen låg betoningen på svenskämnet och utbildningen innehöll relativt mycket läs- och skrivundervisning, inte minst metodik. I 1–7-lärarutbildningen, som ersatte lågstadielärarutbildningen, var det en riktlinje att 15 högskolepoäng skulle läggas på grundläggande läs- och skrivinlärning. Utbildningen var utformad för att utbilda ämneslärare för de tidigaste skolåren, med inriktning mot exempelvis matematik/natur eller svenska/samhälle. I praktiken arbetar dock lärarna som klasslärare, oavsett vilken inriktning de läste under studietiden, och undervisar i alla ämnen, inklusive läs- och skrivinlärning. Regeringen bör därför utforma ett förslag på hur de lärare som saknar utbildning i läsinlärning ska kunna få en kompletterande utbildning i detta. För att ytterligare förstärka vikten av svenska språket vill vi införa en fortbildning för svensklärare i svenska som andraspråk.

Att behärska det svenska språket är en nyckel för framgång i samhället. För ett barn som växer upp i ett hem utan böcker och utan en lästradition är det särskilt viktigt att skolan stimulerar och uppmuntrar läsning, inte minst om man i hemmet inte talar

svenska. Under ett antal år har inriktningen varit att det viktigaste är att barnen läser, inte vad de läser. I ett avseende är det sant, det är viktigt för barns läsutveckling att stimulera all läsning, att inspirera och sporra lusten att läsa. Men denna inställning riskerar att leda till att eleverna inte kommer i kontakt med litteraturhistoriens stora namn. Därmed förlorar de viktig vägledning in i en litterär värld som kan berika livet och utveckla deras egen utveckling och språkliga förmåga. På ett samhälleligt plan riskerar det leda till språklig utarmning, historielöshet och förlorad kunskap om vårt kulturarv. En bärande tanke i folkbildningstraditionen är att även de mindre privilegierade, de som inte fötts in i en bildad miljö med välutbildade föräldrar, genom att erövra kunskap, kan lyfta sig själva och forma ett bättre liv. Om skolan överger denna tanke så nyttjar vi inte skolan som en institution för ökad integration och jämlikhet. Om inte skolan generellt erbjuder vägledning in i litteraturhistorien så blir det ett privilegium för dem som får detta med sig hemifrån eller vars föräldrar medvetet valt en skola där detta är ett inslag.

I en tid av mångfald och alltmer individualiserad mediekonsumtion ökar behovet av gemensamma referenspunkter. Kristdemokraterna anser därför att det nu är tid att införa en klassikerlista. En lista med litterära verk – romaner, noveller, essäer, sagor, dikter – men också filmer och musik, som alla elever bör komma i kontakt med och tagit del av under sin skolgång.

En lista bör gälla för grundskolan. För gymnasieskolan bör listans omfattning vara olika beroende på program, men med en gemensam bas. Det är inte politiker som ska bestämma vilka verk som ska ingå. Urvalet bör göras utifrån verkets litterära och språkliga kvaliteter samt dess kulturhistoriska betydelse. Urvalsprocessen bör vara öppen där Skolverket har huvudansvaret men där de litteraturhistoriska och idéhistoriska institutionerna vid våra universitet spelar en stor roll. Önskvärt är också att Svenska Akademien är involverad.

7 Rättvisande betyg

Betyg är ett viktigt verktyg för att ge elever och föräldrar information om hur eleven förhåller sig till skolans kunskapsmål. Betygen ska vara tydliga och bidra till att elevernas kunskaper kontinuerligt följs upp och utvärderas, att resultaten kommuniceras med hemmet och stöd sätts in tidigt. Skolverkets genomgångar har visat att den genomsnittliga betygsnivån i grundskolan och gymnasieskolan har ökat samtidigt som olika kunskapsmätningar visar att kunskapsnivån i de studerade ämnesområdena i grundskolan och gymnasieskolan inte har höjts utan snarare sjunkit. Om betyg får användas som konkurrensmedel mellan skolor riskerar det att skapa en press uppåt på betygen.

Nationella prov ges idag i grundskolans årskurser 3, 6 och 9 samt en gång i gymnasiet. Vi är positiva till de nationella proven eftersom de ska vara stöd för likvärdig och rättvis bedömning för betygssättning, samt ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå. Idag är det oftast läraren själv som rättar de nationella proven. Skolinspektionen har under tre år utfört en viss central rättning av nationella prov för grundskolan och gymnasieskolan. Omrättningen av proven visar att det finns stora skillnader i bedömningen av uppsatser eller längre självständiga författade redogörelser.

Skillnaderna är således störst där lärarens bedömningsutrymme är stort. Skolornas egna lärare sätter oftare ett högre betyg på proven än vad omrättarna gör. Även det omvända förekommer, men är inte lika vanligt. Skillnaderna finns över hela betygsskalan, men är allra vanligast när det gäller höga provbetyg.

Vi menar att det är viktigt att öka likvärdigheten i bedömningen av de nationella proven. Det är därför positivt att riksdagen i ett tillkännagivande uppmanat regeringen att införa digitaliserade nationella prov med extern rättning. Det är dock inte reglerat hur stor betydelse nationella proven har för den enskilde elevens betyg. Det nationella provet är framför allt ett stöd för läraren, så att betygssättningen ska bli likvärdig över hela landet. Eleven kan därför få ett annat slutbetyg än provbetyget. Tidigare fanns regler om att medelbetyget i en klass skulle ligga nära medelbetyget på centrala proven, motsvarande bestämmelse finns inte idag. Vi anser att betygen i högre utsträckning ska spegla resultaten i de nationella proven.

8 Skolor med stora utmaningar

Kunskapsresultaten för elever som har invandrat till Sverige efter skolstart har sjunkit under senare år vilket har sin förklaring i att många nyligen anlänt till Sverige, att de är äldre när de kommer hit samt att de har mycket bristfällig utbildning bakom sig. Bland de elever som invandrat och börjat i svensk skola i årskurs 1–5 har andelen som blir behöriga till gymnasieskolan ökat från 69 procent till 72 procent sedan 2013, enligt Skolverket. För de elever som börjat i svensk skola i årskurs 6–9 går utvecklingen i motsatt riktning – från en redan mycket låg behörighet på 28 procent till 26 procent i år. Denna utveckling måste vändas.

Nyanlända elever ska ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskapskraven i skolan. Många kommer snabbt in i den svenska skolan, men för en del krävs längre tid för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Att skolan skyndsamt kan göra en bedömning av elevens kunskaper när hon eller han kommer till skolan, och därigenom snabbt kunna placera eleven i lämplig årskurs och undervisningsgrupp är en nyckel till att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Skolan måste också undvika att eleverna blir kvar i så kallade förberedelseklasser, utan måste kunna stödja språkutvecklingen på annat sätt.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andraspråk föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk. Reformen innebär att närmare 3 000 personer får behörighet som lärare i svenska som andraspråk och kostar 200 miljoner kronor årligen 2017–2020.

Skolor med många elever med svenska som andraspråk gynnas också av den utveckling av satsningen på karriärlärartjänster som Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier införde. En del av karriärlärartjänsterna ska riktas mer till utsatta områden.

För att underlätta för nyanlända lärare att snabbt komma in i skolans verksamhet ser vi att flera av lärarnas kringuppgifter kan utföras av nyanlända lärare för att dels avlasta lärarna och dels underlätta för den nyanlände att lära sig svenska och det svenska skolsystemet. Nyanlända lärare bör kunna jobba i skolan med de kringuppgifter som kan avlasta legitimerade lärare. På så sätt kommer de in och lär sig den svenska skolan

och är delaktiga i arbetet utan att ha samma ansvar som en lärare. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Asylsökande försätts i dag i en lång väntan på handläggning av sin asylansökan och en lång tid av ovisshet och passivitet som följd. Vi ser därför behovet av att redan direkt på asylboenden förlägga sfi och undervisning i samhällsorientering för nyanlända över 18 år. En kraftigt kortad etableringstid är något som är bra för både den enskilda människan och samhället i stort. Vi vill därför införa ett krav på att en asylsökande som är över 18 år ska delta i 15 timmars sfi och 9 timmars samhällsorientering i veckan.

Skolans förutsättningar för att ta emot asylsökande barn behöver också stärkas, inte minst mot bakgrund av att fler asylsökande nu kommer till Sverige. Därför behöver ersättningen till kommuner som tar emot asylsökande barn öka. Vi välkomnar därför den höjning som regeringen genomförde förra året med 393 miljoner kronor och med 200–300 miljoner kronor årligen 2017–2019. Reformen innebar en avräkning mot biståndsramen med 148 miljoner kronor 2017, 118 miljoner kronor 2018 respektive 116 miljoner kronor 2019.

9 Aktivt och fritt skolval för alla

Kristdemokraternas utgångspunkt är att föräldrar och elever har en grundläggande rätt att välja skola. Vi anser att det offentliga ska erbjuda föräldrar och elever möjlighet att fritt välja den skola som passar bäst, eller välja bort den skola som inte fungerar – oavsett om skälet bakom valet är skolans kvalitet, mobbning, pedagogisk inriktning, lärarnas bemötande eller något annat.

Ett skolsystem som medger valfrihet och mångfald kan, under rätt förutsättningar, vara kvalitetsdrivande. Det finns också starka rättviseargument för fritt skolval. Det är betydligt lättare för ekonomiskt svagare familjer att välja en skola än att köpa en bostad i det område där den bra skolan ligger. En förutsättning för fritt skolval är rätten att etablera skolor. Utan rätten att etablera blir det fria skolvalet bara en chimär. Alla skolor som uppfyller de uppställda kraven vad gäller pedagogisk kvalitet ska ha rätt att starta verksamhet. En stor öppenhet ska finnas för olika skolor – om de är privata aktiebolag, idéburna, kooperativ eller offentligt drivna är inte det intressanta. Det väsentliga är kvaliteten i verksamheten och hur de olika skolorna bidrar till att ge eleverna en bra utbildning och en trygg och positiv skolgång.

Lika villkor för olika driftsformer ska eftersträvas. Friskolor ska inte betraktas som komplement till den kommunala skolan, de är kort och gott skolor. Friskolor är den grundläggande förutsättningen för att föräldrar ska kunna välja en skola som passar dem och deras barn. Kristdemokraterna strävar inte efter att friskolorna ska uppnå en viss andel av skolorna eller att en viss andel elever ska gå i en skola med fristående eller offentlig huvudman. Hur många skolor som ska finnas av den ena eller andra sorten ska styras av föräldrar och elevers val. För att uppnå detta krävs att alla skolor möter lika villkor och krav samt att föräldrar och elever kan göra informerade val baserade på korrekt information om skolornas inriktning, resultat och kvalitet.

Föräldrar har dock olika förutsättningar att tillgodogöra sig information om vilken skola som är bäst för ens barn. Att inte kunna tala det svenska språket kan till exempel vara ett sådant hinder. Vi anser därför att aktivt skolval bör införas, där föräldrar och barn aktivt måste ta ett aktivt beslut om val av skola. Kommunerna bär därför ett ansvar

för att informera om och bistå med material på olika språk om de skolor som finns att välja inom kommunen. På så vis ökar föräldrars möjlighet att välja skola utifrån samma förutsättningar.

9.1 Lika villkor för alla skolor

Alla elever, oavsett vilken skola de valt eller vilken huvudman som driver skolan, ska erbjudas så lika villkor som möjligt. Likabehandlingsprincipen, att fristående och kommunala skolor ska ha lika villkor för att bedriva sin verksamhet, är viktig. Det är skolans kvalitet, inte driftsformen eller vem som är huvudman, som ska avgöra skolans vara eller icke vara.

Vad är då god kvalitet? Enligt vår mening är en bra skola en skola som hjälper varje elev att utvecklas så långt som möjligt utifrån elevens egna förutsättningar. Eftersom elever är olika och har olika förutsättningar kan olika skolor vara bra för olika elever. Vi tror inte på devisen att ”one size fits all”. Alla elever ska behandlas lika i det avseendet att de ska möta och bedömas utifrån samma kunskapsmål – samma normer och samma krav. Men vägarna, metoderna för att nå målen kan se olika ut. Därför behövs mångfald på skolområdet. Enligt likabehandlingsprincipen ska skolpengen fördelas på samma grunder till de kommunala skolorna som till de fristående. Enligt friskoleförordningen (4 kap. 13 §) ska en kommun kunna redovisa hur bidraget har räknats fram, men någon närmare reglering i förordningen finns inte.

Otydligheterna i det nuvarande regelverket kring kommunernas redovisningsskyldighet gentemot de fristående huvudmännen ger upphov till många tvister. Det faktum att en fristående skola nu kan överklaga kommunens pengabeslut och att någon av landets förvaltningsdomstolar bedömer huruvida rätt skolpeng är utbetald, blir vägledande för vad som kan anses vara ett transparent underlag. Men juridiska processer tar tid och resurser i anspråk. Bättre vore om det fanns tydliga föreskrifter om hur kommunernas redovisning av skolpengen till huvudmännen ska se ut. Friskolekommittén har presenterat förslag för ökad öppenhet, insyn och offentlighet som kommer att kunna bidra till ökad tydlighet.

Ytterligare ett område där det behövs tydligare regler gäller skolskjuts. Idag är kommunerna endast skyldiga att erbjuda skolskjuts till kommunal skola, även om det finns en friskola som ligger närmare elevens hem. Kommunerna har olika regler för när skolskjuts ska beviljas. Därför bör en allmän princip anges för när en elev är berättigad till skolskjuts.

Skolverket har rapporterat om minskad likvärdighet mellan olika skolor och mellan elever. Minskad likvärdighet mellan skolor är ett problem eftersom det innebär att elever inte ges likvärdiga möjligheter att nå sin fulla potential. Men om minskad likvärdighet enbart beror på att de bästa skolorna blivit bättre vore det en sak. Tyvärr är det inte så. Problemet är att det finns skolor som blivit sämre, där uppemot hälften av eleverna går ut utan gymnasiebehörighet. Det kan finnas flera olika förklaringar till att en enskild skola uppvisar bristande resultat, exempelvis att skolan tagit emot många nyanlända flyktingbarn. Det viktiga är att lyfta de svaga skolorna, inte att hålla tillbaka de bra. Men för de riktigt dåliga skolorna som är mycket svåra att förbättra är det bättre att Skolinspektionen fattar beslut om att stänga. För de barn som då tvingas byta skola kan detta i och för sig vara ett bekymmer men vi menar att det måste vara bättre att få gå färdigt sin utbildning i en skola som håller hög kvalitet än att gå kvar i en dålig skola.

Vi menar även att vetskapen om att skolor som inte håller måttet kan läggas ner kan få till följd att man tidigare tar tag i skolans problem.

10 Trygg miljö

Lärare och elever har rätt till en lugn, säker och trygg arbetsmiljö. Skolhuvudmännen har huvudansvaret för skolmiljön – att förebygga och förhindra risker för olycksfall eller sjukdom samt att skapa en god miljö för lärande.

I många skolor finns stora brister vad gäller ordning och trygghet. Alltför många elever mobbas eller kränks. Lärare har svårt att genomföra undervisningen på grund av stök i klassrummet och det förekommer också att lärare hotas av elever. Det förekommer även hot både från elever och från deras föräldrar. En undersökning av Lärarnas Riksförbund i Lund visade att 41 procent av lärarna på grundskolan i Lund uppgav att de fått kränkande telefonsamtal, mejl eller liknande från elevers föräldrar. Skollagen ger lärare och rektorer befogenheter att ingripa mot elever som stör ordningen och inte respekterar de gällande ordningsreglerna. Med stöd av lagen kan lärare och rektor besluta om utvisning från klassrummet, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

Ordning, arbetsro, mobbning och kränkningar har diskuterats så länge det har funnits skolor. Tecknen på att situationen i skolan i vissa avseenden har förvärrats måste tas på allvar. Ska skolmiljön för eleverna förbättras och läraryrket stärkas så att de bäst lämpade lockas till yrket måste det råda balans mellan lärarnas befogenheter, elevernas inflytande och föräldrarnas ansvar för sina barn.

I nuläget riktar skollagen krav på rektor och huvudman vad gäller ansvar för god arbetsmiljö och trygghet, men inte på elever och vårdnadshavare. Vi anser att det behöver tydliggöras vilket ansvar eleverna – och vårdnadshavarna – har för att skolans ordningsregler respekteras. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Arbetsmiljölagen gäller även skolan. Där framgår att arbetsgivare och arbetstagarer gemensamt ska verka för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Lagen säger följande: ”Arbetstagarer skall medverka i arbetsmiljöarbetet och delta i genomförandet av de åtgärder som behövs för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Han skall följa givna föreskrifter samt använda de skyddsanordningar och iaktta den försiktighet i övrigt som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall.”

Men arbetsmiljölagen tar huvudsakligen sikte på den fysiska arbetsmiljön och åtgärder för att minska risken för olyckor, i exempelvis slöjd-, idrotts- och kemiundervisning eller i samband med praktik. I skollagen tydliggörs elevens rätt till trygghet, studiero och att inte bli utsatt för kränkande behandling. Det är ett lagkrav att rektor ska besluta om ordningsregler på varje skolenhet, som ska utarbetas under medverkan av eleverna. I dessa ordningsregler bör det beskrivas vilka sanktioner som ska gälla för den elev som bryter mot dessa regler. När en elev vid upprepade tillfällen allvarligt bryter mot ordningsreglerna är det centralt att skolan och vårdnadshavare samarbetar för att lösa problemen. För länge har utgångspunkten varit att varje problem som rör barn och unga ska lösas av skolan och lärarna. Föräldrar har ansvar för sina barn, även under skoltid.

För att tydliggöra elevernas ansvar för den fysiska miljön, bör den som medvetet saboterar miljön delta i att återställa skadan. Den som klottrar ska tvätta bort klotter. Den som spottar snus i taket ska tvätta bort snus från taket. Det finns ingen värdeneutral uppfostran och ingen värdeneutral kultur. Utan en gemensam grundläggande etik skapas ett samhälle där den starke styr och den svaga lider. Ett samhälle där uppfattningen om vad som är rätt och orätt skiljer sig från person till person. Det som de flesta av oss ser som goda normer, till exempel människolivets okränkbarhet, alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta, har en djup förankring i den judisk-kristna etiken. Skolans ansvar är att förankra denna värdegrund hos eleverna genom att omsätta de etiska principerna i praktisk handling. I detta ligger också arbetet mot mobbning och kränkande beteende. Det borde vara en självklarhet att alla elever ska kunna känna sig trygga och uppskattade men så är det inte idag. Ett ständigt pågående aktivt arbete mot mobbning, könsdiskriminering och rasism i skolan ska vara en självklarhet.

10.1 Den fysiska miljön

Den fysiska miljön är viktig för att upprätthålla respekten för skolan som institution och det arbete som elever och lärare utför där. Det är rimligt att ställa samma krav på skolmiljön som på arbetsmiljön på andra arbetsplatser. Tyvärr har inte alla kommuner klarat av att prioritera skolan som arbetsplats och lokalerna har på sina håll förfallit bortom det rimligas gräns. Hur läget är i dag är svårt att överblicka. Varje kommun ska därför göra en inventering av den fysiska skolmiljön i landets alla skolor. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Många elever undviker att använda skolans toaletter. Detta gynnar naturligtvis inte skolprestationerna. Elever drabbas av förstoppningar och urinvägsinfektioner. Ofräscha toaletter är också en faktor som drar ner det allmänna intrycket av skolmiljön.

Inom sociologin talar man ibland om den så kallade ”broken windows theory” och syftar då på den negativa inverkan små tecken på förfall kan ha på ett helt område. Om en trasig fönsterruta inte byts ut inom rimlig tid kommer människor som rör sig i området att börja uppfatta det som otryggt, samtidigt som sannolikheten för ytterligare skadegörelse ökar. Detta skapar en negativ spiral där hela området förslummas. För att undvika sådana negativa spiraler är det viktigt att snabbt åtgärda klotter och skadegörelse. Om man låter en del av skolan vara trasig eller ofräsch sprider sig förfallet lätt till hela skolmiljön. Om snuset får sitta kvar i taket är risken stor att det också hamnar snus på golvet, att papperskorgen slås sönder och så vidare.

11 Stärk elevhälsan

En god kunskapsutveckling kräver också en bra skolmiljö och elevhälsa. Eleverna som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga.

En granskning av Skolinspektionen som redovisades förra året visar också att elever i grundskolan som mår dåligt eller är oroade sällan träffar en skolpsykolog. Skolorna saknar ofta strategier för hur det förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbetet ska planeras, genomföras och följas upp. Psykisk ohälsa ökar risken för att misslyckas i skolan. Elevhälsans personal, rektor och lärare har därför ett stort, och gemensamt,

ansvar att arbeta förebyggande för att fånga upp tidiga tecken på att psykisk ohälsa kan komma att utvecklas, och stötta eleverna till att må bra. Enligt Skolinspektionens granskning var tillgången till elevhälsa otillräcklig i majoriteten av de skolor som inspektionen hade granskat. Skolpsykolog saknas ofta inom det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Elever behöver också få mer kunskap i hur man kan hantera stress och påfrestningar. De behöver veta vart man kan vända sig och bli mer informerade om vilka resurser till stöd som finns att tillgå inom skolhälsovården. Sammantaget behöver eleverna få prata mer om, och fördjupa kunskapen inom området psykisk hälsa och ohälsa.

Elevhälsan måste rustas långsiktigt för att bättre kunna möta och stödja barn och unga med psykisk ohälsa. Kristdemokraterna föreslår att en elevhälsogaranti införs så att man får kontakt med elevhälsan inom ett dygn. Vi avsätter därför 380 miljoner kronor per år till elevhälsan utöver regeringens föreslagna satsning. Det innebär i förlängningen också att resurser inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri kan frigöras och användas för de barn och unga som har mer omfattande behov.

12 Förändringar av undervisningen

12.1 Idrott i skolan

Ett område som det finns skäl att titta vidare på handlar både om hälsa, välbefinnande och om skolprestationer. I Bunkeflostrand i Malmö har forskare under nio år studerat effekterna på 200 barn som fått mer motion och idrott i skolan. En grupp elever har haft daglig schemalagd fysisk aktivitet under 45 minuter jämfört med kontrollgruppen som fick ha idrott två gånger per vecka.

Slutrapporten visar att 96 procent av eleverna i den grupp som haft daglig fysisk aktivitet klarade grundskolans mål och uppnådde behörighet för gymnasieskolan. Bland dem som hade idrott två gånger i veckan var motsvarande siffra 89 procent. Det är framförallt pojkarnas resultat som påverkas. Siffrorna för pojkarna är 96 respektive 83 procent. Pojkarna med daglig fysisk aktivitet hade dessutom signifikant högre betyg i svenska, engelska, matematik samt i idrott och hälsa än de övriga pojkarna.

Den här kunskapen bör tas till vara. De barn som har föräldrar med en god ekonomi klarar sig bra. De som framför allt halkar efter kunskapsmässigt – och hälsomässigt – lever inte sällan i ekonomiskt och socialt utsatta sammanhang. Inte minst för dem måste denna forskning leda till slutsatser när det gäller utformningen av skolan.

Svenska elever har mindre schemalagd idrott än eleverna i många andra europeiska länder. Enligt timplanen ska grundskolan ha totalt 500 idrottstimmar, i snitt 1,5 timmar i veckan. Men skolorna har stora möjligheter att bestämma detta själva. De kan både minska antalet med 20 procent eller lägga in fler idrottspass. Detta innebär stora skillnader över landet och mellan och inom kommuner. Därför borde det inte vara upp till varje skola att göra ett val om att ha mer idrott utan istället läggas in i timplanen. Vi föreslår att antalet utökas från 500 idrottstimmar till 700 i grundskolan och att det preciseras hur fördelningen ska se ut mellan årskurserna. Samtidigt minskas timmarna för elevens val. Målet på sikt är att det ska vara idrott med fysisk aktivitet på schemat varje dag.

Tyvärr har ”idrott och hälsa” blivit teoretiserat. Det behövs därför ett förtydligande i skollagen med avseende på att idrott ska innebära ”fysisk aktivitet” och mindre teori. Mer idrott i skolan bidrar inte bara till att göra våra barn friskare och starkare. Mer idrott bidrar också till att barnen presterar bättre i övriga skolämnen. Att röra på sig ger bättre koncentrationsförmåga, vilket stimulerar inläringen.

12.2 Ökade möjligheter att läsa programmering

Att utöka möjligheterna för elever i grundskolan att läsa programmering är önskvärt. Framöver kommer kunskaper i programmering bli allt viktigare, på såväl arbetsmarknaden som för vår ekonomi och samhället i stort. Ett större fokus på programmering i grundskolan skulle leda till ett ökat intresse bland unga för teknik och få fler att söka sig till ingenjörsutbildningar i framtiden. Vi föreslår därför att man ska införa programmering i grundskolan på samma villkor som för sy- och träslöjd. Detta bör ges regeringen tillkänna.

12.3 Stadieindelad timplan

För de obligatoriska skolformerna (grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan) finns så kallad timplaner enligt vilka eleverna är garanterade en minsta undervisningstid i varje ämne. I timplanerna anges den totala undervisningstid som eleven ska få i ett visst ämne under hela sin tid i skolan. Fördelningen av undervisningstiden är däremot inte närmare reglerad exempelvis över olika stadier eller årskurser. Regeringen har sänt en promemoria på remiss med förslag som innebär att grundskolans timplan ska stadiindelade. Detta syftar till att underlätta för huvudmännen att garantera att eleverna får den undervisningstid de har rätt till. Den stadiindelade timplanen bedöms även leda till en mer likvärdig skola och underlättar för enskilda elever om de vill byta skola.

Vi menar att detta är en viktig reform som efter remiss bör beredas skyndsamt i Regeringskansliet. Detta bör ges regeringen tillkänna.

14 Mer valfrihet och stärkt kvalitet i barnomsorgen

Förskolan har byggts ut i mycket snabb takt. En stor andel barn i Sverige tillbringar nu den största delen av sin vakna tid en vanlig vardag i förskolan. År 2015 var 83 procent av alla 1–5-åringar inskrivna i förskolan, vilket motsvarar drygt 490 000 barn. Det är därför mycket angeläget att förskolan håller högsta klass. Barnomsorgspolitiken har dock under de senaste årtiondena i stor utsträckning fokuserat på tillgången till förskolan snarare än kvaliteten på verksamheten. Resultatet har bland annat blivit allt större barngrupper.

För att alla föräldrar ska hitta alternativ som passar just dem och deras barn måste det finnas en väl utbyggd barnomsorg med olika alternativ. Vi vill att det ska finnas en mångfald av barnomsorgsformer med olika inriktning och huvudmän; familjedaghem, förskolor, öppna förskolor och fritidshem. Det ställer krav på att kommunerna kan erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter.

Vi vill förbättra kvaliteten i barnomsorgen, där barnens behov och rättigheter utgör grunden. Målet för förskolan och annan barnomsorg bör vara att möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Målet för oss är att föräldrarna ska kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn, att det finns olika barnomsorgsformer samt att all barnomsorg håller hög kvalitet. Minskade barngrupper och bättre förutsättningar för familjedaghem är prioriterade delar i detta arbete. Valfriheten i sig och konkurrensen mellan olika barnomsorgsformer gynnar kvaliteten.

14.1 Värna och utveckla barnomsorgspengen

Barnomsorgspengen finns sedan den 1 juli 2009. Syftet med denna är att öka föräldrarnas valfrihet och möjlighet att välja bland olika former av pedagogisk verksamhet för sina barn. Redan år 2006 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen som ger enskilda förskolor och fritidshem etableringsfrihet.

Barnomsorgspengen innebär att kommunerna också blir skyldiga att godkänna andra pedagogiska omsorgsformer i enskild regi, inte bara förskolor och fritidshem. I praktiken innebär det alltså en utökning av etableringsfriheten till att innefatta all form av förskole- och skolbarnsomsorg.

Barnomsorgspengen är en välkommen och efterlängtd reform. Reglerna innebär att makten över barnomsorgen flyttas närmare föräldrarna, där den rätteligen bör ligga. Dessvärre ger regelverket stort utrymme för kommunerna att på olika sätt förhindra verksamhet som föräldrarna egentligen efterfrågar. Reformen har inte heller marknadsförts, vilket gör att det är få föräldrar som känner till vilka möjligheter som finns. Det behövs bättre information till föräldrarna om barnomsorgspengen och hur den kan användas. Kommunernas skyldighet att informera om barnomsorgspengen behöver därför skärpas.

Kristdemokraterna anser också att bland annat bestämmelsen i skollagen om att en kommun får neka att betala barnomsorgspeng till en enskild som vill bedriva familjedaghem eller annan pedagogisk omsorg med hänvisning till ”påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet” ska tas bort. Etableringsfriheten är för viktig för att begränsas av detta.

14.2 Tak för barngruppernas storlek i förskolan – max tolv barn i småbarnsgrupp

Skolverkets föräldraundersökning visar att föräldrar är nöjda med personalens arbete och pedagogiken. Mindre nöjda är de däremot med barngruppernas storlek. Enligt Skolverket visar både myndighetens egna rapporter och Skolinspektionens kvalitetsgranskning att såväl personal som föräldrar anser att barngrupperna är för stora. Forskning visar också att personalen anser att det är för många barn i flera av dagens förskolegrupper.

En del av de slutsatser som Skolverket redogör för i en genomgång av forskning relaterad till barngruppers storlek är: ”Om en barngrupp blir för stor riskerar de positiva effekterna av att vistas i en grupp att bytas till sin motsats. Relationer kan bli svåra att överblicka för barnen vilket kan skapa en känsla av anonymitet och otrygghet, något som i sin tur kan leda till ett aggressivt beteende eller andra yttringar såsom trötthet,

nedstämdhet och håglöshet.” Barngruppernas storlek har också betydelse för barns trygghet, utveckling och lärande.

Forskning visar också att ju yngre barnen är desto färre barn bör det vara i gruppen. Därför bör barngruppernas storlek ha samband med barns ålder, 1–3 år respektive 4–5 år. Skolverket ger som riktmärke för antalet barn i en barngrupp på förskolan 6–12 barn för barn i åldern 1–3 år respektive 9–15 barn för barn i åldern 4–5 år.

Småbarnsgrupperna i förskolan är i dag allt för stora. Grupper för barn mellan 1 och 3 år, utgjorde under 2015 drygt en tredjedel av det totala antalet grupper. I genomsnitt gick det 13,6 barn per småbarnsgrupp, men där 41 procent av småbarnsgrupperna hade mellan 13 och 15 barn och 22 procent av grupperna hade 16 barn eller fler. Det är således långt fler barn i småbarnsgrupperna än vad Skolverket har som riktvärde. Denna utveckling måste brytas. För barnet är det viktiga hur många vuxna och hur många andra barn som det enskilda barnet behöver förhålla sig till under dagen i förskolan.

Kristdemokraterna vill att kommunerna inför ett tak för barngruppernas storlek i förskolan, om högst tolv barn för åldrarna 1–3 år och högst 15 barn för åldrarna 4–5 år.

14.3 Barngruppsatsning

Kristdemokraterna har länge arbetat för att minska barngrupperna i förskolan och finansierade tillsammans med övriga allianspartier minskade barngrupper i statsbudgeten för 2015. I dag finns det därför ett statsbidrag om 800 miljoner kronor som utgår till kommuner som minskar barngruppernas storlek. Statsbidraget utgår om kommunerna minskar barngrupperna med ett barn men även till de kommuner som inte ökar barngrupperna. Det saknas dock ett mål för barngruppernas storlek och de kommuner som faktiskt satsar på små barngrupper premieras för dåligt.

Utformningen av det nuvarande systemet är därför inte optimal. Vi föreslår att fördelningen av statsbidraget förändras genom att målet om högst tolv barn i småbarnsgrupperna inkluderas och att de kommuner som uppnått, eller visar att de arbetar mot, detta mål får del av satsningen. Utformningen bör likna den så kallade kömiljarden som tidigare fanns i sjukvården, med en tydlig koppling till prestation. Liksom tidigare ska Skolverket administrera statsbidraget. Vi avsätter ytterligare 250 miljoner kronor för att minska barngrupperna i förskolan. Med en ökad kvalitet är det rimligt att höja taket i maxtaxan för hushåll med högre inkomster. Vi föreslår därför att maxtaxan höjs med 5 procent.

14.4 Säkra rätten till familjedaghem

Familjedaghemmen bedrivs oftast i dagbarnvårdarens eget hem. Dagbarnvårdare har av naturliga skäl olika bakgrund. En del har arbetat länge med barnomsorg medan andra tidigare har arbetat i förskolan. Som dagbarnvårdare kan man vara anställd av kommunen eller ha ett eget företag.

Något som utmärker familjedaghemmen är att de erbjuder mindre barngrupper i en hemmiljö. År 2015 var den genomsnittliga barngruppsstorleken 4,6 barn. Nästan hälften av barngrupperna bestod av 5–6 barn och var tredje barngrupp bestod av så få som 1–4 barn. För många barn och föräldrar innebär detta en särskild trygghet och ett lugn som är svårt att få inom förskolan. Av naturliga skäl innebär familjedaghemmet också att det framför allt blir en person som barnet anknyter till och därmed färre vuxna, eller andra,

relationer att hantera. För många barn kan detta vara ett positivt alternativ, särskilt för de allra yngsta.

Sedan 2009 ingår familjedaghemmen i samlingsnamnet pedagogisk omsorg. För några år sedan visade en nationell kartläggning att framväxten av familjedaghem i egen regi hade ökat. Samtidigt sjunker, enligt Skolverket, antalet barn i pedagogisk omsorg för varje år. Hösten 2015 fanns det 13 700 barn i pedagogisk omsorg, varav 90 procent var inskrivna i familjedaghem. Enligt Skolverkets senaste statistik kan denna minskning delvis förklaras av bortfallet av enskilda huvudmän.

Trots införandet av en barnomsorgspong och fri etableringsrätt ger dagens regelverk ett stort utrymme för kommunerna att på olika sätt förhindra den typ av verksamhet som föräldrarna egentligen efterfrågar. Familjedaghemmen har heller inte marknadsförts, vilket gör att det är få föräldrar som känner till vilka möjligheter som finns. Det finns idag en tendens att kommunerna prioriterar förskoleverksamheten framför familjedaghem, vilket gör att familjedaghemmen minskar samtidigt som barngrupperna i förskolan blir allt större.

Vi ser att det finns en tydlig risk att förskolan prioriteras högre än principen att erbjuda barnomsorg som ligger i linje med föräldrarnas önskemål och barnens behov. Många kommuner har under de senaste åren av besparings skull sagt upp eller planerar att säga upp kommunala familjedaghem till förmån för andra satsningar. Skolverket beskriver familjedaghemmen som något som är på undantag och där förskolan är normen. Detta vill vi ändra på.

Vi anser att kommunerna ska ha en skyldighet att erbjuda familjedaghem (pedagogisk omsorg) för de föräldrar som så önskar och föreslår därför en skärpning av skollagen under 25 kap. 2 § första stycket. Den nuvarande lydelsen ”Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform” bör förändras till ”Kommunen ska erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det”.

Vi anser vidare att en kartläggning bör göras i syfte att öka antalet familjedaghem. Kartläggningen bör innehålla information om vad kommunerna gör för att rekrytera egna dagbarnvårdare, hur informationen till föräldrar om familjedaghem ser ut, hur informationen ser ut om möjligheten att starta familjedaghem samt vilka hinder familjedaghem upplever för att klara sin verksamhet.

14.5 Öppen förskola

Kristdemokraterna ser den öppna förskolan som en del i den kommunala förskoleverksamheten. Den fyller en mycket viktig familjestödande funktion, särskilt för föräldrar till nyfödda och små barn. Enligt Skolverket saknar var tredje kommun en öppen förskola.

Minskningarna kan enligt Skolverket inte helt förklaras av att målgruppen för öppen förskola minskade när förskolan byggts ut. Mellan 1994 och 2004 försvann ca 900 verksamheter. Hösten 2014 fanns det 439 verksamheter, 9 färre än året innan. Sju procent av alla öppna förskolor drivs i enskild regi.

Huvuddelen av de kommuner som lagt ner verksamheten har angivit ekonomiska skäl. I de kommuner som startat verksamhet är det behovet av mötesplatser eller familjestödande insatser som varit avgörande. I många av dessa kommuner inrättas

familjecentraler just för att på en plats kunna samordna stöd och hjälp till det nyfödda barnet och familjen.

Ändå finns det nu orter där öppen förskoleverksamhet helt saknas eller inte räcker till för alla barn. Det är en oroväckande nedmontering av familjestödet i en tid då allt fler föräldrar uttrycker behov av stöd. Kristdemokraterna vill att antalet öppna förskolor ökar.

14.6 Minska barngruppernas storlek i fritidsverksamhet

Hösten 2015 gick 461 900 barn i fritidshem. Att ha sitt barn på fritidshem är frivilligt för föräldrarna men det är också för de flesta helt nödvändigt för att kunna förvärvsarbeta. Fritidshemmen ska därför dels stimulera barns utveckling och lärande och dels erbjuda en meningsfull fritid. Allt fler barn går på fritidshem, samtidigt som barngrupperna har vuxit kraftigt och personaltätheten minskat avsevärt. Hösten 2014 bestod en genomsnittlig fritidshemgrupp av 41,1 barn att jämföra med ca 18 barn i början av 1980-talet. De senaste tre åren har grupperna ökat med ett barn per år.

Även om det finns krav om att barngrupperna i fritidshemmet ska ha en lämplig storlek och sammansättning och att lokalerna ska vara ändamålsenliga har utvecklingen gått åt fel håll. Skolverket har återkommande uppmanat kommunerna att se över gruppstorlek och personaltätheten. Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att relationerna mellan vuxna och barn tenderar att bli ytliga och flyktiga och att säkerheten och tillsynen över barnen på vissa håll behöver ses över. I en barngrupp med enbart förskoleklassbarn räknade personalen ut att barnen hade i genomsnitt nio vuxna att förhålla sig till under en dag.

Kristdemokraterna anser att denna utveckling är mycket allvarlig. Skolverkets allmänna råd måste därför omarbetas så att de ger en mycket tydligare vägledning och rekommendation för kommunerna.

Kristdemokraterna har arbetat för att minska barngrupperna i fritidsverksamheten och tillsammans med övriga allianspartier finansierat minskade barngrupper i budgeten för 2015. Kristdemokraterna föreslår att fritidsverksamheten tillförs 250 miljoner kronor 2017 i syfte att minska barngruppernas storlek. Med en ökad kvalitet är det rimligt att höja taket i maxtaxan för hushåll med högre inkomster. Vi anser också att det ska vara möjligt för barnen att självständigt kunna läsa läxor på fritidshemmet.

15 Vuxenutbildningar

15.1 Fler platser i yrkesvux

Genom att avveckla arbetsmarknadsutbildningarna försvinner cirka 3 150 helårsplatser inom arbetsmarknadsutbildningen. Istället anslår Kristdemokraterna medel för att skapa fler platser inom yrkesvuxenutbildning. Yrkesvux är utbildningar på gymnasienivå för en yrkesutbildning. Med Kristdemokraternas satsning på 537 miljoner utöver regeringens pengar 2017 skapas alltså ytterligare ett stort antal platser inom yrkesvux utöver vad regeringen anslår. De följande åren satsar Kristdemokraterna 387 miljoner kronor under 2018 och 447 miljoner kronor under 2019 och 2020.

Kristdemokraterna bedömer att personer som går yrkesvuxenutbildningar eller utbildningar inom yrkeshögskolan har långt större möjlighet att få ett arbete efter utbildningen än efter en arbetsmarknadsutbildning upphandlad av Arbetsförmedlingen. Den bedömningen bygger tyvärr också på att arbetsgivare troligtvis får en mer negativ uppfattning om en person som gått en arbetsmarknadsutbildning än en som gått annan utbildning.

Yrkesprogramsutredningen som tillsattes av alliansregeringen 2013 och överlämnade sitt betänkande ”Välja yrke” (SOU 2015:97) till regeringen i november 2015 med en rad förslag på yrkesutbildningens område. I utredningen identifierades en rad branscher där det råder rekryteringssvårigheter till yrken som inte kräver eftergymnasial utbildning. Det är till exempel kockar, lastbilmekaniker, medicinska sekreterare och installationselektriker. Inom mer smala branscher råder det brist på glasmästare, fastighetstekniker, bagare/konditor och många fler. En utbyggnad av antalet platser inom yrkesvux borde inte bara leda till att fler som idag är arbetslösa får jobb utan att hela samhället fungerar bättre när viktiga bristyrken kan besättas med kunnig personal.

15.2 Folkhögskolor

Folkhögskolornas unika roll ligger framförallt i dess pedagogik, dess demokratiska roll och dess kunskapssyn. Kristdemokraternas anser att folkbildningen fyller en mycket viktig funktion i samhället. Folkhögskolorna ska själva bestämma över sin verksamhet och det finns stort utrymme att anpassa studierna efter olika målgrupper. Därför fortsätter vi att bevaka folkhögskolornas intressen och verkar för att de ekonomiska förutsättningarna för folkhögskolornas verksamhet ska vara goda.

Folkhögskolorna bedriver idag en bred verksamhet där eleverna kan läsa allt från estetiska kurser till kurser inom både språk och kommunikation. Att kunna mötas inom ramen för folkhögskolan där det erbjuds en mycket stor bredd av kurser på ett antal olika nivåer fyller en mycket viktig funktion i dagens samhälle. Möjligheten för respektive folkhögskola att erbjuda en flora av kurser är större än inom gymnasiet och högskola och universitet eftersom det inte finns en centralt fastställd kursplan. Detta medför att folkhögskolorna är mer fria i sitt val av kursupplägg och innehåll.

De studiemotiverande kurserna i folkhögskolans regi är mycket framgångsrika och innebär en ny chans för elever som tidigare misslyckats med sina studier i det ordinarie utbildningssystemet.

16 Validering

Många människor har värdefulla kunskaper som har förvärvats genom lång yrkeserfarenhet eller genom utbildning i ett annat land. Dessa kunskaper måste tas tillvara och till fullo kunna bedömas vid en rekrytering. Det görs inte idag. Både samordningen av och kvaliteten på valideringen av akademiska kunskaper och arbetslivserfarenheter ska förbättras och handläggningstiderna kortas. Vägen till arbetsmarknaden ska bli kortare.

Socialstyrelsen bedömer att efterfrågan överstiger tillgången på läkare, framför allt erfarna läkare och specialistläkare, och i synnerhet specialister i allmänmedicin och

psykiatri. Läkare som är utbildade i andra länder kommer enligt Socialstyrelsen även framöver utgöra ett viktigt tillskott till den svenska hälso- och sjukvården. På grund av den läkarbrist som råder bör alla tänkbara insatser genomföras för att snabbt få in utbildade läkare på arbetsmarknaden. Därför är det viktigt att snabba på valideringsprocessen för läkare med utländsk examen.

17 Fler utbildningsplatser i vården

Den stora bristen på utbildade läkare, sjuksköterskor och barnmorskor leder till mindre tillgänglighet i vården. Därför anslår vi resurser till nya utbildningsplatser för dessa yrkeskategorier med 50 miljoner kronor 2017, 100 miljoner kronor 2018, 150 miljoner kronor 2019 och 200 miljoner kronor 2020.

Nyutbildade sjuksköterskor har generellt sett goda teoretiska kunskaper, men begränsad praktisk erfarenhet, trots att cirka en fjärdedel av utbildningstiden består av verksamhetsförlagd praktik. Den verksamhetsförlagda praktiken ser dessutom olika ut på våra lärosäten både när det gäller omfattning och innehåll. Utvecklingen i vården har dessutom blivit allt mer specialiserad, vilket ställer högre krav på specialistkunskaper vilket ofta även gäller nyutbildade sjuksköterskor. En obligatorisk AT-tjänstgöring skulle bidra till att öka nyutbildade sjuksköterskors praktiska färdigheter. Vi vill därför se över möjligheten att införa en obligatorisk AT-tjänstgöring på försök för alla nyutbildade sjuksköterskor med efterföljande utvärdering.

Enligt SCB har 17 procent av befolkningen från 16 år och uppåt någon form av hörselproblem. Behovet av audionomer är stort eftersom det är angeläget att tekniska och pedagogiska lösningar förbättras och kommer fler till del. Det finns idag möjlighet att läsa till audionom vid Örebro universitet, Sahlgrenska, Karolinska Institutet och Lunds universitet. Trots detta präglas arbetsmarknaden av brist på såväl nyutexaminerade som erfarna audionomer. Vi vill därför se över möjligheten att utöka antalet högskoleplatser på audionomprogrammet.

18 Högskola och forskning

Kristdemokraterna tar tydligt ställning för kvalitet och excellens i högskola och forskning. Eftersom Sverige är ett litet land med begränsade resurser har vi inte råd att enbart fördela resurserna jämnt för högskola och forskning.

Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra

detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt studiesocial trygghet. Kristdemokratisk högskolepolitik har därför sin grund i kunskap, kvalitet, valfrihet och trygghet. Studenten ska stå i centrum för utbildning – och bildning. Eftersom Sverige är en kunskapsnation är utveckling av ny kunskap central för att Sverige ska vara konkurrenskraftigt. Det säkerställer välfärden på längre sikt.

Den högre utbildningen och forskningen måste tillvarata intresserade talanger för att hålla Sverige konkurrenskraftigt. Därför behöver det finnas möjligheter att studera eller forska oavsett om man är nybliven student eller ensamstående tvåbarnsförälder.

Kristdemokraterna vill att anslagen till tillväxtfrämjande forskning och innovation prioriteras. Genom en tydlig nyttogörandeaspekt kring anslagen för forskning kommer Sverige att kunna återta förlorad mark och bli världsledande inom forskning som Sverige traditionellt sett varit ledande inom. Därigenom kan vi också bibehålla den kvalitet som kännetecknar stora delar av svenskt deltagande inom det europeiska forskningssamarbetet. Det är viktigt att harmonisera med de ramprogram som utformas inom det europeiska samarbetet, där stor vikt läggs på att förvandla vetenskapliga framgångar och genombrott till nya produkter och tjänster som i sin tur leder till ökad tillväxt för Sverige och EU.

Kristdemokraterna värnar akademins autonomi. Forskning kräver integritet och möjlighet att tänka både nytt likväl som fritt och stundtals obekvämt. Kristdemokraterna anser att universiteten ska ha ett brett utbildningsutbud och huvuddelen av forskningsmiljöerna. Högskolorna ska ha ett smalare och vassare utbud av grundutbildning, en bra forskningsanknytning i samarbete med universitet samt bedriva statsfinansierad forskning där man är nationellt eller till och med internationellt ledande.

18.1 Studenternas sociala situation

Generösa och rimliga villkor för finansiering av studietiden finns redan idag. Ändå kan det finnas fler dörrar att öppna för att förbättra studenternas villkor och trygghet. Målsättningen ska vara att främja studier för så många som möjligt, oavsett om du exempelvis är ung, småbarnsförälder eller vill kombinera studier med arbete.

Vi vill möjliggöra för människor att höja sin kunskapsnivå och förhoppningsvis hitta nya möjligheter på arbetsmarknaden även för personer med viss ohälsa. Socialförsäkringsutredningen SOU 2015:21 föreslår en del förbättringar för studenter, bland annat att kunna studera trots deltidssjukskrivning. Förbättringar på detta område är något som Kristdemokraterna ser positivt på.

Högre studier syftar till att dels ge kompetens för kommande yrkesliv, dels att sökandet efter kunskap är bra i sig för den enskildes utveckling och för samhällets utveckling. Idag erhålls studiemedel max sex år (240 veckor) och trappas ned efter 45 för att helt nekas efter att en person fyllt 55. Det finns möjlighet att få ytterligare studiemedel under vissa förhållanden. Vi bedömer att det är dags att utreda om den möjligheten ska utökas. Att begränsa studierna till en tid av sex år kan i vissa enskilda fall motverka syftet om det leder till att studenter får avbryta viktiga utbildningar på avancerad nivå för att finansieringen är omöjlig. Det är hög tid att utreda om sex år räcker eller om det skulle vara ändamålsenligt att fler nådde högre utbildningsnivåer om vi förlängde den studiefinansierade tiden, men då efter särskild prövning.

18.2 Etisk reflektion

Norm- och värderingsfrågor avhandlas intensivt på olika områden och inte längre enbart inom ramen för filosofisk och teologisk etik. Sedan ett par decennier besätts tjänster inom bland annat vårdetik, medicinsk etik och miljöetik. Detta har på flera håll utvecklats till egna akademiska discipliner. Det tycks finnas ett allt starkare behov inom högskolevärlden av att fördjupa diskussionen kring etiska värderingar och moraliskt handlande som nödvändiga element i vardagen.

Vad innebär begrepp som etik och moral, akademisk frihet, lojalitet mot överordnade, kollegialitet, respekt för studenter, professionalism och yrkesetik? Detta är exempel på frågeställningar som etiska samtal kan vara ägnade att belysa. Kristdemokraterna anser att etiska aspekter bör vägas in i samtliga utbildningar. Varje högskola bör ges i uppdrag att redovisa hur de etiska frågorna implementeras. Högskoleverket bör få i uppdrag av regeringen att verka för att etiska dimensioner, utifrån samhällets värdegrund, naturligt integreras i den högre utbildningen. Regeringen bör även överväga att inrätta en fristående instans för granskning av forskningsfusk.

19 Kristdemokraternas finansiering

Kristdemokraterna bedömer att det finns utrymme för en justering av anslagen till de myndigheter som tillämpar pris- och löneomräkning (PLO). Lönekostnader svarar för en betydande del av myndigheternas utgifter. En nedjustering av PLO skulle bidra till effektivisering av myndigheterna, samtidigt som det finansierar prioriterade satsningar. Justeringen är beräknad som en 30-procentig minskning av PLO-uppräknningen under 2017–2020.

Annika Eclund (KD)

Emma Henriksson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Lars-Axel Nordell (KD)

Roland Utbult (KD)